

# ERDAL ÖZ

## YAŞAMAYI NASIL ÖZLEDİM BİLSEN!

TÜRKÂN İLDENİZ'E  
MEKTUPLAR





ERDAL ÖZ  
YAŞAMAYI NASIL  
ÖZLEDİM BİLSEN!  
TÜRKÂN İLDENİZ'E  
MEKTUPLAR

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Desenler: Faruk Duman

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2017, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Editör: Faruk Duman

Düzeltili: Mert Tokur, Burçak Başpınar

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative ([www.lom.com.tr](http://www.lom.com.tr))

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3363-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

[canyayinlari.com/9789750733635](http://canyayinlari.com/9789750733635)

[yayinevi@canyayinlari.com](mailto:yayinevi@canyayinlari.com)

Sertifika No: 31730

ERDAL ÖZ  
YAŞAMAYI NASIL  
ÖZLEDİM BİLSEN!  
TÜRKÂN İLDENİZ'E  
MEKTUPLAR

Erdal Öz'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

*Yaralısın*, 1983

*Kanayan*, 1985

*Gülünün Solduğu Akşam*, 1986

*Havada Kar Sesi Var*, 1987

*Odalarda*, 1995

*Sular Ne Güzelse*, 1997

*Bir Gün Yine Allı Turnam*, 1998

*Cam Kırıkları*, 2001

*Defterimde Kuş Sesleri*, 2003

*Yorgunlar*, 2009

*Yarın, Nasıl Bir Gün Olacaksın? / Günlükler 1956-1998*, 2016

*Düşünüyorum da Müthiş Bir Şey / Düzyazılar*, 2016

ERDAL ÖZ, 26 Mart 1935'te Sivas, Yıldızeli'nde doğdu. Devlet memuru olan babasıyla birlikte Türkiye'nin değişik yerlerini dolaştı. Tokat Lisesi'ni bitirdikten sonra, İÜ Hukuk Fakültesi'nde başladığı yükseköğrenimini Ankara Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. TDK Yayın Kolu'nda, Türk Sinematek Derneği Ankara Şubesi'nde çalıştı. İstanbul'da arkadaşlarıyla birlikte *a Dergisi*'ni çıkardı. İlk öykü kitabı *Yorğunlar*, 1960'ta a Dergisi Yayınları arasında çıktı. İlk romanı *Odalarda*, aynı yıl Varlık Yayınları'ndan çıktı. Ankara'da Sergi Kitabevi'ni açtı. 12 Mart Askerî Darbesi'yle başlayan karanlık dönemde siyasal görüşlerinden dolayı üç kez tutuklandı, hapis yattı ama yargılanma sonucunda aklandı. Bu dönemi işlediği *Yaralısın* adlı romanıyla 1975 Orhan Kemal Roman Armağanı'na değer görüldü. 1975-1981 yılları arasında Cem Yayınevi'nin Arkadaş Kitaplar adlı çocuk edebiyatı dizisini yönetti. 1981'de Can Yayınları'nı kurdu. *Sular Ne Güzelse* adlı kitabıyla 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Cam Kırıkları* ile 2001 Sedat Simavi Öykü Ödülü'nü aldı. *Kanayan* (1973) adlı öykü kitabında, *Deniz Gezmiş Anlatıyor* (1976) ve *Gülünün Solduğu Akşam* (1986) adlı anı-romanlarından sonra *Gülünün Solduğu Akşam'a* girmeyen notlar ve izlenimlerini 2003'te *Defterimde Kuş Sesleri*'nde topladı. SSCB gezisinin izlenimlerini içeren *Allı Turnam* (1976), 1998'de *Bir Gün Yine Allı Turnam* adıyla yeniden yayımlandı. *Havada Kar Sesi Var* adlı öykü kitabı 1987'de basıldı. *Dedem Korkut Öyküleri* (1979), *Alçacıktan Kar Yağar* (1982), *Babam Resim Yaptı* (2003) adlı üç çocuk kitabı yayımlandı. Erdal Öz, 6 Mayıs 2006'da aramızdan ayrıldı.





# 1.

*Ama sanatçının kendisi, hiçbir zaman "heykel" olmamalıdır. Hiç bitmiyen, hiç tamamlanmayan bir heykel olmalıdır. İşte bu da sanatçının kendisini boyuna yeterli bulmayışı, daha iyi daha başka, daha yeni olmaya çabalayışı demektir.*





17.11.1957  
Ankara

Saat: 09.30

Çocuk!

Gece kaç kere uyandım, uyudum. Sonunda sabahı ettim. İşte zaman biraz daha öldü gibi. O korkunç 500 saatin hiç olmazsa 20-30 saati daha geride kaldı. Uzun süren karanlık kör bir yolda yürümek bu, benim yaptığım. Ama yönsüz değilim hiç olmazsa. En çok da buna seviniyorum. Bir cennet mi çıkacak önüme? Bilmiyorum. Ama bir cennet çıkabilir diye düşünüyorum. Cennet de cehennem de bizim düşünce ürünlerimiz değil mi? Beni, yaşamak istemediğim saatleri zorla yaşamaya iten bir sebep var belki, ama bir cennet düşünmeme kimse engel olamaz sanıyorum.

Büyük pasta salonu, buranın oturulabilecek tek yeri. İşte yine o masaya, cam kenarına oturmuş, seni yaşıyorum. Az sonra ancak kakaomu yudumlarken ya da pastamı bıçağımla bölüp ağzıma atarken gözlerim karşımdaki iskemlenin korkunç boşluğunu yaşıyacak. Sonra sigaranı yakma isteği yine içimi kavuracak. Ama boşgeç. Alışıyorum buna da. Ben çok yalnızlık çektim ama bu benim için yeni bir yalnızlık oldu. Oldukça da büyük. Alışıyorum buna da.

*Varlık*'ı okudun mu bilmem. O sayıda, bu yıl Nobel Armağanı'nı kazanan Albert Camus'ye bir sayfa ayrıl-

muş. En üste de Camus'nün bir sözü konmuş. Camus diyor ki: "Bir romanı bitirmek, sonra yayımlamak, sonra övülmek, sonra Goncourt'u kazanmak, sonra akademiye girmek istersin. En sonunda hiçbir zaman bir Shakespeare olamayacağını anlarsın."

Bir sanatçı kendini beğenmelidir. Bu bir şarttır. Yoksa hiçbir şey yapamaz. Kendine güvenmeyen sanatçı yazamaz, hiçbir şey yazamaz gibime geliyor. Bu kendini beğenmiştir ki, Camus'ye oturup roman yazdırıyor. Yazdıkları yayımlansın, okunsun, beğenilsin istiyor Camus. Bu, o kadar ileri gidiyor ki, bir gün geliyor: "Neden?" diyor, "Goncourt Armağanı bana verilmiyor? Oysa bu armağan benim yazdıklarımın başka kimseye verilemez. Verilmemeli." Hep bunlar, kendine güvenmenin bir sonucu. Gerçekten de bir gün, Nobel Armağanı'nı alıveriyor.

Bir de sanatçının kendisinden korkması var. Asıl önemli olan da bu. Yaptıklarını beğenmiyor, yeterli bulmuyor. (*Pazar Postası*'nın geçen sayısında: "Vüsat O. Bener'de Korku Çizgisi" adlı bir yazım çıkmıştı. Bul, oku onu. Orada bu konuyla ilgili daha önemli sözler bulabilirsin.) Bu korku, sanatçının daha iyiye, daha güzele gidememek korkusudur. Sanatta "bulmak" tehlikedir. "Aramak" ise sanatın cennete giden tek ve biricik yoludur. "Aramak"ların sonunda "Bulmak"lar vardır. Ama "Aramak" sonu olmayan, bitmeyen bir çabadır. "Bulmak" ise bir donukluktur, donmaktır, heykelleşmektir. Her eser, aramanın sonunda yapılan bir "heykel"dir. Ama sanatçının kendisi, hiçbir zaman "heykel" olmamalıdır. Hiç bitmiyen, hiç tamamlanmayan bir heykel olmalıdır. İşte bu da sanatçının kendisini boyuna yeterli bulmayı, daha iyi daha başka, daha yeni olmaya çabalayışı demektir. Camus, "En sonunda hiçbir zaman bir Shakespeare olamayacağını anlarsın," diyor. Bu daha başkaya geçememekten yakınmadır. Onun en önemli yakınıdır ki ona kim bilir neler bulduracaktır.

İlk bakışta, sanatçının bu iki çabası: Kendine güvenmekle, kendini beğenmemek çabası, çelişme gibi görünebiliyor. Oysa öyle değil şimdi gel bu iki karşıt (zıt) gibi görünen çabayı birbiriyle bağdaştıralım:

Nedir sanatçı? Bir büyük sancıyı içinde duyan insandır. Bu sancıyı ben “Zeus’un sancısı” diye adlandırıyorum. Yunan mitolojisi’ni sen benden daha iyi bilirsin. Hani bir yerde Zeus’un çocuk doğuruşu vardır. Zeus’un sevdiği, yanaştığı kadınlardan biri ölür. Ölen kadının karnında Zeus’tan bir çocuk vardır ki, daha bir-iki aylıktır. Zeus, kadının karnından, daha ölmeyen çocuğu alır, kendi butunu yarar, oraya yerleştirir onu. Çocuk orada gelişir, büyür, sonra da Zeus’un butunu yarararak doğar. Zeus’un o andaki büyük sancısını düşün. Bir Tanrı’nın yeni bir Tanrı yaratması. Bu bir çatır çatır “yarılma”dır. Ulu bir sancıdır. Sanatçıyı da Zeus’tan ayrı düşünemeyiz. Sanatçı da bir Zeus’tur, bir Tanrı’dır. Bir yaratma gücünün kendisidir. Tanrı yaratan bir Tanrı. Nedir? O sancıyı içinde duyan kişi, yaratacaktır, başka türlü edemez. Bu tanrılığımızı duymaktır çocuk! Bu yarılma ânında, bir kendine güven vardır. Kendi tanrılığına sonsuz bir inanç vardır. Doğacak olanı da bir Tanrı yapma çabası vardır.

Eser (yaratılan yeni Tanrı) ortaya çıktıktan sonra artık bir heykel bitmiştir. Yaşlı insanları düşün. Artık bir işlevi (*fonction*’u) kalmamış, dünya işlerinden elini eteğini çekmiş insanları düşün. Hep geçmişte yaptıkları şeylerdir artık onları oyalayan. Hep onları anarlar. Mutlulukları artık o geride kalan heykellerdir. Bugün de öyle sanatçılarımız dolu. En yakını, Külebi. Artık yeni bir Külebi beklemeyiz. Bir heykeldir o artık. Yapacağını yapmıştır. Yeni yaptıkları, artık, eski yaptıklarına yeni bir şey katamıyor. Onlarla avunacak tabii. Yaşlı kişiler gibi. Duyduğuma göre korkunç bir aşağılık duygusu içindeymiş. Dostlarıyla bile ilgisini kesmiş. Öyle kendi köşesinde yaşayıp gidiyor-

muş. Görüyorsun, bir şeyler yapabilir gibi görünüyor Külebi. Hiç olmazsa kendini beğenmiyor. Bu, onun, heykelleşmeden yakınmasıdır. Doğru, ama şu da var: Kendini beğenmemiş, eksik buluş, yenileşmek isteğinin enerjisidir. Ama çocuk, enerji tek başına bir (*action*) yaratamaz. Enerji, aksiyonun, sebebidir belki ama aksiyon durumuna geçmemiş bir enerji, bir sonuç yaratmaz. Enerjinin harekete geçmesi, durum değiştirmesi gereklidir. Bir taş düşün. Yerde, bir yerde duruyor. Onun altını açsak, düşer. Ve bir şeyi ezebilir. Bir iş yapabilir. *Action* yaratabilir.

Bu, fizikte okuduğumuz, kinetik ve potansiyel enerjilerin birbirine dönüşümü hikâyesidir. İşte, o kendini beğenmemiş, yerde duran taşın bir iş yapabilecek durumudur. Ama dedim ya, bu durum, o taşın bir iş yapması için ancak ve ancak bir niteliktir. Kendine güven ise, bunun hareket haline, bir iş yapma haline, *action* haline dönüşmesidir. İş yapılması için, gereken bir sebeptir. Yani, o enerji dolu taşı, daha çukur bir yere düşürmektir, o taşın dayandığı toprağı kazmaktır, o taşı hareket haline geçirmektir.

Yani salt Zeus sancısı yetmiyor. Zeus, o sancıyı çekerken kendine güvenini yitirmemişti. Bir Tanrı yaratacağını biliyordu. Bir Tanrı yaratmak için gerekli güveni, gerekli gücü buluyordu içinde. Bu yüzden de mutluydu. Ama işte, o mutluluğa erişmesi, o sancıyı çekmesine bağlıydı. Onsuz olamazdı.

Bilmem demek istediğimi birazcık açıklayabildim mi?

İşte böyle.

*Pazar Postası'*na şöyle bir göz attım: Attila İlhan'ın bir yazısı var. Yine o eski mızıltısı. Yeter artık be ağabey. Anladık. Biz bıktık, o hâlâ bıkmadı. Anlamıyorum, ne diye bu konu üstünde bu kadar çok duruyor. Üstelik

söylediği şeyler de hep aynı şeyler 10-15 cümleyle anlatılabilecek şeyler. Anlattıklarından kesinlikle emin olsa, bu kadar uzatmaya, dolambaçlı yollardan gitmeye gereksinme duymazdı diye düşünüyorum. Bu sosyal realizm hikâyesi de Attila'nın bir saplantısı. Bir tek gözle, bir tek açının saplantısından bakmakla yetinmesi. Oysa sanatçı petek gözle bakmaya çalışan bir kişidir bence. Ataç'ı bu yüzden çok severim. O da bir ideoloji adamıydı. Bir tek büyük doğruya inananlardandı. Ama petek gözlüydü. Binlerce gözü vardı. Türlü açılardan, hem de saplantılardan sıyrılarak bakmayı bilenlerdendi.

Sana verdiğim "ATAÇ" adlı yazımı iyi oku. Ataç üstüne, genel bir düşünce verebilir o yazı. Neden mi? Çünkü sabırla yazıldı o yazı da ondan. Çünkü Ataç'ı yeni baştan inceliyerek yazıldı o yazı da ondan. Çünkü o yazıyı, bir yan tutmadan, nesnel bir yöntemle yazdım. Varlığım yargılar öznelidi tabii. Çünkü kendi yargılarımdı. Başka türlü yazı yazılacağını sanmıyorum. Ama tuttuğum yol, yöntem nesnelidi. Önemli olan da bu.

Ah ne kötü, daha tek mektubun bile geçmedi elime. Hep ben söylüyorum. Oysa benim için önemli olan, seni dinlemek. Yaz bana. Sık sık yaz. Sevinirim.

*Pazar Postası*'nda "Sagan ile Konuşma" var. Hoş bir şey. Eleştirmecilerden, denemecilerden çok, sanatçıların sözlerini severim ben. Daha bir güvenim, daha bir inancım oluyor onlara. O sancıyı çeken kişiler olduklarını biliyorum da belki ondandır.

Bir yerde, "Niçin yazıyorsunuz?" diye soruyorlar. İşte Sagan'ın cevabı:

"Bilmiyorum. Yazmasını seviyorum, her şeyden çok seviyorum. Yapmayı bildiğim tek şey bu. Yazmak; kış nezlesi gibi, arabalardan hoşlanışım gibi hayatıma karışmış bir kere. Bırakamıyorum."

İnsan, Sagan'ın cevabını merak ediyor önce, büyük şeyler söyleyecek sanıyor. Ama yok. Daha büyük sözler etse, cevabını bu kadar sevmezdim sanıyorum. Sancısını biliyorum Sagan'ın ya, yeter bana.

Bu sancı sende de var. Ama seni yarınlarda alkışlıya-  
cağım. Alkışlarsam şimdiden inanma. Ama içtenliğime  
inan benim.

Sevgilerimle dost!

ERDAL





*Sanatta "bulmak" tehlikedir. "Aramak" ise sanatın cennete giden tek ve biricik yoludur. "Aramak"ların sonunda "Bulmak"lar vardır. Ama "Aramak" sonu olmayan, bitmeyen bir çabadır. "Bulmak" ise bir donukluktur, donmaktır, heykelleşmektir.*

Türkiye'nin iki genç aydını, şair Türkân İldeniz'le yazar Erdal Öz, ülke '60 İhtilali'ne yol alırken tanışır ve duygusal, coşkulu, aşkla ve edebiyatla dopdolu bir ilişki yaşarlar. Bu kitapta, Erdal Öz'den Türkân İldeniz'e gönderilmiş mektupları okuyacaksınız. Dönemin önemli dergi ve gazetelerinde eleştiriler kaleme alan Erdal Öz, yalnızca coşku dolu sevgi satırları koymamış bu mektuplara, edebî değerlendirmeler de göndermiş şair sevgilisine. *Yaşamayı Nasıl Özledim Bilsen!* edebiyat okurları için tam bir hazine...

*Denizleri, suları gör düşlerinde. Biz dağlara gidiyoruz YABAN'la.  
YALNIZLIĞIMIZIN dağlarında at koşturacağız.  
Uyu sen.*

